

Lista najważniejszych lektur

Język polski
Poziom podstawowy i rozszerzony

Nauka do matury 2026: czas start! Jeśli chcesz podejść do egzaminu dojrzałości z większą pewnością siebie i spokojem, jesteś we właściwym miejscu. **Pomożemy Ci wyznaczyć drogę do celu** i skupić się na tym, co naprawdę ma znaczenie w okresie przedmaturalnym.

Poniższe materiały zostały opracowane przez ekspertów – dzięki temu znajdziesz w nich treści, które realnie pomogą Ci w przygotowaniach **do matury 2026**. Z nami skutecznie zaplanujesz naukę, utrwalisz najważniejsze informacje i unikniesz typowych błędów egzaminacyjnych.

*Gotowy?
Zaczynamy!*

Lektury obowiązkowe na maturze z języka polskiego to ściśle określone utwory literackie, które każdy maturzysta musi znać, ponieważ stanowią podstawę zadań egzaminacyjnych, zwłaszcza wypracowania.

Dlaczego lektury obowiązkowe są tak istotne? Wynika to z faktu, że co najmniej jedna z nich musi zostać wykorzystana w wypracowaniu (najczęściej jako główny argument). Ponadto lektury obowiązkowe pojawiają się w:

- testach czytania ze zrozumieniem,
- zadaniach otwartych,
- poleceniach do interpretacji,
- tematach rozprawek.

Egzaminator ocenia znajomość treści, problematyki, bohaterów i znaczeń utworu, a nie tylko ogólne skojarzenia. Brak odwołania do lektury obowiązkowej oznacza więc brak punktów za wypracowanie, nawet jeśli tekst jest poprawny językowo i logiczny.

Poniżej przedstawiona jest lista wszystkich lektur obowiązkowych z języka polskiego wraz z krótkim opisem problematyki i wiodących motywów.

Zakres podstawowy:

1) Antyk:

- **Biblia**, w tym fragmenty *Księgi Rodzaju*, *Księgi Hioba*, *Księgi Koheleta*, *Pieśni nad Pieśniami*, *Księgi Psalmów*, *Apokalipsy św. Jana* (motyw stworzenia świata i człowieka, motyw raju utraconego, motyw cierpienia, motyw buntu i pokory wobec Boga, motyw marności, motyw miłości, motyw modlitwy, motyw lamentu i prośby, motyw końca świata, motyw sądu ostatecznego;

problematyka: relacja człowieka z Bogiem, natura dobra i zła, sens cierpienia, granice ludzkiego rozumu, sens życia, Bóg jako opiekun i sędzia, harmonia ducha i ciała, nadzieja zbawienia, przemijanie, wiara i zwątpienie)

- Jan Parandowski, **Mitologia, cz. I Grecja** (motyw bogów i ich władzy, motyw fatum, motyw pychy, motyw nagrody i kary, motyw bohatera, motyw miłości, motyw cierpienia i próby, motyw metamorfozy, motyw śmierci i nieśmiertelności, motyw wiedzy i poznania; problematyka: relacje bogów i ludzi, los i przeznaczenie, władza i jej nadużycie, pycha (hybris) i kara, granice człowieczeństwa, cierpienie jako nieodłączny element ludzkiego losu, miłość i jej destrukcyjna siła, próba wyjaśnienia świata, bohaterstwo i ofiara, konflikt rozumu i emocji)
- Homer, **Iliada** fragmenty (motyw wojny, motyw bohatera i heroizmu, motyw gniewu, motyw honoru i sławy, motyw przeznaczenia (fatum), motyw bogów ingerujących w los ludzi, motyw śmierci i przemijania, motyw miłości i przyjaźni; problematyka: sens wojny, konflikt między jednostką a wspólnotą, granice ludzkiej dumy, relacja człowieka z losem, człowieczeństwo w obliczu wojny)
- Sofokles, **Antygona** (motyw buntu, motyw władzy, motyw konfliktu, motyw prawa, motyw winy i kary, motyw śmierci, motyw rodziny, motyw fatum; problematyka: prawo moralne a prawo państwowe, granice władzy, postawa jednostki wobec niesprawiedliwości, odpowiedzialność za decyzje, rola pychy, cierpienie jako nieodłączny element ludzkiego losu)

2) Średniowiecze:

- **Lament Świętokrzyski** fragmenty (motyw Matki Boskiej bolejącej, motyw cierpienia i bólu, motyw męki Chrystusa, motyw

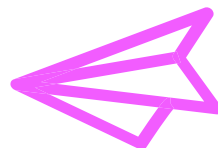
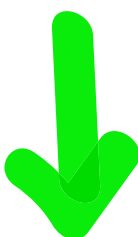

miłości macierzyńskiej, motyw współcierpienia, motyw prośby i skargi, motyw przemijania; problematyka: sens cierpienia, relacja matka-dziecko, humanizacja Maryi, współczucie i empatia odbiorcy, średniowieczna pobożność pasywna)

- **Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią** fragmenty (motyw śmierci, motyw danse macabre, motyw marności świata (vanitas), motyw równości ludzi wobec śmierci, motyw grozy i makabry, motyw memento mori; problematyka: nieuchronność i powszechność śmierci, ocena postaw moralnych ludzi, funkcja dydaktyczna literatury średniowiecznej, religijna wizja świata)
- **Pieśń o Rolandzie** fragmenty (motyw honoru rycerskiego, motyw wierności, motyw walki chrześcijaństwa z pogaństwem, motyw zdrady, motyw heroicznej śmierci, motyw poświęcenia, motyw Boga jako najwyższego sędziego, motyw wspólnoty rycerskiej; problematyka: etos rycerski, granice honoru i pychy, wierność wobec władzy i Boga, konflikt dobra ze złem, sprawiedliwość i kara, wojna jako misja religijna, sens ofiary)

3) Renesans:

- William Szekspir, **Makbet** (motyw władzy, motyw zbrodni, motyw ambicji, motyw winy i kary, motyw sumienia, motyw przeznaczenia i wolnej woli, motyw zła, motyw obłędu; problematyka: moralna odpowiedzialność człowieka za własne czyny, niszczycielska siła ambicji i żądza władzy, relacja między złem a sumieniem, granice człowieczeństwa, zaburzenie ładu świata, psychologiczne skutki przemocy i winy)

4) Barok:

- Molière, **Skąpiec** (motyw skąpstwa, motyw pieniędzy jako wartości nadrzędnej, motyw miłości, motyw konfliktu pokoleń, motyw hipokryzji i obłudy, motyw władzy ojcowskiej, motyw komizmu; problematyka: krytyka skąpstwa jako wady niszczącej człowieka, pieniądze a relacje międzyludzkie, małżeństwo z miłości a małżeństwo z rozsądku, władza rodzicielska a prawo dzieci do szczęścia, obraz społeczeństwa)

5) Oświecenie:

- Ignacy Krasicki, wybrana satyra (motyw głupoty ludzkiej i przywar, motyw moralności i etyki, motyw hierarchii społecznej, motyw ironii i humoru, motyw edukacji i rozumu; problematyka: wskazywanie i piętnowanie ludzkich słabości i wad charakteru, analiza społecznych zjawisk, krytyka obyczajów i zachowań społecznych, edukacja moralna czytelnika, konflikt między rozumem a namiętnościami człowieka)

6) Romantyzm:

- Adam Mickiewicz, wybrane ballady, np. **Romantyczność**; motyw miłości, motyw tęsknoty, motyw śmierci, motyw pamięci, motyw natury, motyw duchowości, motyw snu i wizji, motyw wiary w rzeczy nadprzyrodzone; problematyka: konflikt między światem racjonalnym a wiarą w zjawiska nadprzyrodzone, zderzenie uczuć i emocji romantycznych z chłodną logiką otoczenia, refleksja nad rolą pamięci, miłości i wierności w życiu człowieka, przedstawienie ideałów romantyzmu)
- Adam Mickiewicz, **Dziady cz. III** (motyw mesjanizmu, motyw buntu, motyw patriotyzmu, motyw zaborów, motyw cierpienia, motyw snu i wizji, motyw poety, motyw prometeizmu, motyw przemiany; problematyka: walka o wolność i niepodległość)

narodu, prześladowania Polaków przez cara, zderzenie dobra ze złem, znaczenie wiary, religii i zjawisk nadprzyrodzonych, cierpienie i los jednostki, prometejski bunt i rola poety)

7) Pozytywizm:

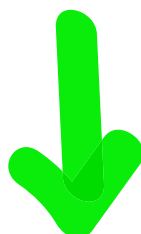
- Bolesław Prus, **Lalka** (motyw miłości, motyw przyjaźni, motyw miasta, motyw kobiety, motyw nierówności społecznych, motyw podróży, motyw nauki, motyw samotności, motyw samobójstwa, motyw pracy, motyw patriotyzmu, motyw konfliktu między-pokoleniowego; problematyka: miłość i zawiedzione nadzieje wynikające z określonych realiów społecznych, społeczeństwo i jego podziały, rozwój nauki, technologii i przedsiębiorczości, patriotyzm i odpowiedzialność jednostki, samotność i wyobcowanie oraz niezrozumienie jednostki)
- Henryk Sienkiewicz, **Potop** fragmenty (motyw walki narodowowyzwoleńczej, motyw miłości, motyw przyjaźni, motyw honoru i lojalności, motyw zdrady i odkupienia, motyw heroizmu jednostki, motyw patriotyzmu, motyw religii i moralności; problematyka: konflikt między obowiązkiem wobec narodu a osobistymi uczuciami, moralny rozwój jednostki - przemiana Kmicica w patriotę i bohatera narodowego, wierność i zdrada - konsekwencje działań bohaterów wobec wspólnoty, problem walki o niepodległość, patriotyzmu i poświęcenia dla dobra ojczyzny, wartości chrześcijańskie jako fundament moralny i źródło siły w obliczu wojny, obraz społeczeństwa szlacheckiego i jego rola w kształtowaniu historii narodowej)
- Fiodor Dostojewski, **Zbrodnia i kara** (motyw zbrodni, motyw kary, motyw winy i sumienia, motyw ubóstwa, motyw wykluczenia społecznego, motyw odkupienia, motyw miłości, motyw poświęcenia, motyw miasta, motyw wiary; problematyka: poczucie winy i psychologiczne skutki popełnionej zbrodni, konflikt między prawem moralnym a prawem stanowionym,

społeczne nierówności i ich wpływ na życie jednostki, możliwość odkupienia i moralnej przemiany człowieka, rola miłości, empatii i poświęcenia w procesie duchowego oczyszczenia, zderzenie teorii filozoficznych z rzeczywistością życia codziennego)

8) Młoda Polska:

- Stanisław Wyspiański, **Wesele** (motyw narodu, motyw ojczyzny, motyw niepodległości, motyw chłopomanii, motyw marazmu i bierności społeczeństwa, motyw konfliktu społecznego, motyw tańca, motyw mitu narodowego, motyw snu i widzeń, motyw fantastyki, motyw odpowiedzialności jednostki; problematyka: diagnoza kondycji polskiego społeczeństwa na przełomie XIX i XX wieku; przyczyny narodowych klęsk: brak jedności, chaos, słomiany zapał; pozorność pojednania warstw społecznych (inteligencja-chłopi); krytyka romantycznych mitów walki narodowo-wyzwoleńczej; brak przywództwa zdolnego poprowadzić naród do czynu; niemożność wykorzystania historycznej szansy na odzyskanie niepodległości)
- Władysław Reymont, **Chłopi** fragmenty (motyw wsi i natury, motyw pracy, motyw ziemi, motyw konfliktu pokoleń, motyw miłości i namiętności, motyw kobiety, motyw społeczności, motyw obyczaju i tradycji, motyw wykluczenia, motyw życia i śmierci; problematyka: ukazanie życia wsi polskiej przełomu XIX i XX wieku w sposób realistyczny i epicki; zależność człowieka od natury i rytmu przyrody; konflikt między jednostką a wspólnotą; hierarchia wartości chłopskich - ziemia, praca, rodzina, religia; mechanizmy władzy i sprawiedliwości w społeczności wiejskiej; pozycja kobiety w społeczeństwie patriarchalnym; proces przemian społecznych i mentalnych na wsi; moralna ocena zbiorowości)

9) Dwudziestolecie międzywojenne:

- Stanisław Żeromski, **Przedwiośnie** (motyw utopii - szklane domy, motyw rewolucji, motyw wędrówki, motyw młodości, motyw dojrzewania, motyw buntu, motyw ojczyzny, motyw konfliktu pokoleń, motyw biedy i nierówności społecznych, motyw miłości i rozczarowania; problematyka: spór o kształt odrodzonej Polski, rozczarowanie niepodległością, rewolucja i jej skutki, formowanie tożsamości młodego pokolenia, odpowiedzialność inteligencji za naród, odpowiedzialność za własne wybory)
- Witold Gombrowicz, **Ferdydurke** (motyw narzuconej formy, motyw maski, motyw infantyilizacji, motyw szkoły, motyw rodziny i domu, motyw kultury i tradycji, motyw buntu; problematyka: problem tożsamości człowieka, zniewolenie jednostki przez społeczeństwo, krytyka edukacji i wychowania, relacja młodość-dojrzałość, absurd i groteska świata, brak uniwersalnych wartości)

10) Literatura czasów wojny i współczesna:

- Tadeusz Borowski, **Proszę Państwa do gazu** (motyw obozu koncentracyjnego, motyw śmierci i zagłady, motyw dehumanizacji człowieka, motyw moralnej degradacji, motyw współuczestnictwa w zbrodni, motyw obojętności, motyw ironii i cynizmu; problematyka: człowiek w sytuacji granicznej i ekstremalnej, kryzys wartości i etyki, odpowiedzialność moralna ofiary, mechanizm totalitaryzmu, demitologizacja martyrologii, psychologiczne skutki wojny)
- Gustaw Herling-Grudziński, **Inny świat** (motyw łagru, motyw głodu, motyw cierpienia, motyw dehumanizacji człowieka, motyw walki o przetrwanie, motyw moralnych granic, motyw winy i odpowiedzialności, motyw samotności, motyw nadziei i wiary, motyw świadectwa; problematyka: człowiek w systemie

totalitarnym, granice człowieczeństwa, zło systemowe, relatywizm moralny, prawda kontra propaganda, pamięć i świadectwo zła, wolność)

- Hanna Krall, **Zdążyć przed Panem Bogiem** (motyw zagłady, motyw walki o życie, motyw powstania w getcie warszawskim, motyw Boga i religii, motyw śmierci, motyw pamięci i świadka historii, motyw odpowiedzialności moralnej; problematyka: sens życia i śmierci w sytuacji granicznej, człowieczeństwo w nie-ludzkich warunkach, bohaterstwo bez patosu, relacja człowieka z Bogiem w trakcie zagłady, prawda historyczna zestawiona z legendą powstania, rola lekarza jako obrońcy życia)
- Albert Camus, **Dżuma** (motyw zarazy i epidemii, motyw absurdu życia, motyw solidarności i wspólnoty, motyw odpowiedzialności moralnej, motyw buntu przeciwko złu, motyw samotności i izolacji, motyw śmierci i cierpienia, motyw heroizmu codzienności, motyw religii i wiary; problematyka: życie w świecie absurdu, postawa człowieka wobec zła, odpowiedzialność jednostki za innych, solidarność jako fundament człowieczeństwa, krytyka bierności i egoizmu, zło jako zjawisko powracające)
- George Orwell, **Rok 1984** (motyw totalitaryzmu, motyw kontroli i inwigilacji, motyw manipulacji prawdą i historią, motyw języka jako narzędzia władzy, motyw strachu i terroru, motyw buntu jednostki, motyw miłości jako zagrożenia dla systemu, motyw dehumanizacji człowieka; problematyka: mechanizmy działania państwa totalitarnego, granice władzy nad człowiekiem, prawda a propaganda, kondycja jednostki w świecie zniewolenia, rola języka w kształtowaniu świadomości, aktualność zagrożeń)
- Sławomir Mrożek, **Tango** (motyw anarchii i chaosu, motyw władzy i przemocy, motyw konfliktu pokoleń, motyw tańca, motyw klęski idealisty, motyw groteski, motyw rewolucji, motyw formy i jej rozpadu; problematyka: kryzys wartości i norm społecznych,

wolność a anarchia, mechanizmy przejmowania władzy, klęska inteligencji, upadek kultury i tradycji)

- Marek Nowakowski, **Górą Edek** (motyw kryzysu wartości, motyw buntu, motyw nierówności społecznych, motyw przemian społecznych, motyw przemocy, motyw klęski idealisty; problematyka: przemiany społeczne i polityczne w latach 90. XX wieku, ignorancja i chamstwo jako nowe wartości społeczne, poczucie bezsilności i słabości)
- Andrzej Stasiuk, **Miejsce** z tomu **Opowieści galicyjskie** (motyw przemijania, motyw pamięci i tożsamości miejsca, motyw wspomnień i opowieści, motyw przestrzeni jako świadectwa historii, motyw dialogu między tradycją a współczesnością; problematyka: problem przemijania i trwałości pamięci, tożsamość i pamięć zbiorowa kontra indywidualna, relacja człowieka z przestrzenią, rola narracji w zachowaniu kultury)
- Olga Tokarczuk, **Profesor Andrews w Warszawie** z tomu **Gra na wielu bębenkach** (motyw stanu wojennego i politycznej rzeczywistości, motyw samotności i wyobcowania, motyw przestrzeni miejskiej, motyw zderzenia kultur, motyw absurdu i groteski; problematyka: granice poznania i doświadczenia, krytyka systemu politycznego i jego wpływu na człowieka, izolacja człowieka wobec społecznego chaosu, tożsamość i obcość kulturowa, maski normalności i ludzkiej codzienności)
- Ryszard Kapuściński, **Podróże z Herodotem** fragmenty (motyw podróży, motyw cywilizacji, motyw historii, motyw wojny i konfliktu, motyw reportera, motyw języka i komunikacji; problematyka: relacja między historią a współczesnością, zrozumienie innych i otwartość kulturowa, granice obiektywizmu w reportażu, natura władzy, konfliktu i przemocy, pamięć, tożsamość oraz źródła wiedzy)

Zakres rozszerzony:

- Homer, **Odyseja** fragmenty (motyw podróży i wędrówki, motyw wojny, motyw tęsknoty, motyw heroizmu i odwagi, motyw bogów, motyw przebiegłości i sprytu, motyw gościnności, motyw próby i cierpienia, motyw wierności i lojalności)
- Dante Alighieri, **Boska komedia** fragmenty (motyw podróży duchowej, motyw przewodnika, motyw grzechu i kary, motyw łaski boskiej, motyw moralności, motyw symbolizmu, motyw historii, motyw cierpienia)
- Jan Kochanowski, **Treny** jako cykl poetycki (motyw cierpienia, motyw dziecka, motyw śmierci, motyw żałoby i utraty, motyw miłości rodzicielskiej, motyw dialogu z Bogiem, motyw wspomnień i retrospekcji, motyw filozoficzny)
- William Szekspir, **Hamlet** (motyw zemsty, motyw władzy, motyw śmierci i przemijania, motyw zdrady, motyw miłości, motyw moralności, motyw relacji rodzinnych)
- Juliusz Słowacki, **Kordian** (motyw młodości i dojrzewania, motyw miłości, motyw samotności, motyw ojczyzny i patriotyzmu, motyw buntu, motyw podróży, motyw męczeństwa i poświęcenia, motyw psychologicznych rozterek)
- realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska (Honoré de Balzac, **Ojciec Goriot** lub Charles Dickens, **Klub Pickwicka**, lub Mikołaj Gogol, **Martwe dusze**, lub Gustaw Flaubert, **Pani Bovary**)
- Franz Kafka, **Proces** fragmenty (motyw władzy i biurokracji, motyw winy i kary, motyw niesprawiedliwości, motyw samotności i izolacji, motyw absurdalności życia, motyw bezsilności, motyw snu i nierealności)

- Michaił Bułhakow, **Mistrz i Małgorzata** (motyw dobra i zła, motyw władzy i manipulacji, motyw miłości, motyw sacrum i profanum, motyw filozoficzny, motyw groteski i absurdu, motyw konfliktu z władzą i cenzurą)
- Stanisław Ignacy Witkiewicz, **Szewcy** (motyw buntu i anarchii, motyw władzy i tyranii, motyw upadku, motyw absurdu i groteski, motyw rewolucji, motyw walki klasowej, motyw pesymizmu egzystencjalnego)
- Bruno Schulz, wybrane opowiadania z tomu **Sklepy cynamonowe** (motyw dzieciństwa i wspomnień, motyw rodziny, motyw czasu i przemijania, motyw fantazji, motyw snu, motyw miasta, motyw wyobraźni, motyw sztuki i twórczości)
- Tadeusz Konwicki, **Mała Apokalipsa** (motyw totalitaryzmu i opresji politycznej, motyw cenzury i manipulacji, motyw samotności, motyw wolności i buntu, motyw absurdu i groteski, motyw moralności i odpowiedzialności)
- Janusz Głowacki, **Antygona w Nowym Jorku** (motyw buntu i sprzeciwu, motyw bezdomności, motyw znieczulicy społecznej, motyw śmierci i tragedii, motyw wolności i własnych wyborów, motyw kultury i tożsamości, motyw miasta)
- Sławomir Mrożek, **wybrane opowiadanie**
- wybrany esej Gustawa Herlinga-Grudzińskiego lub Zbigniewa Herberta

Wymagane lektury ze szkoły podstawowej:

- Juliusz Słowacki, **Balladyna** (motyw ambicji, motyw zbrodni i kary, motyw śmierci, motyw miłości, motyw rywalizacji i zazdrości, motyw moralności, motyw natury i symboliki przyrody, motyw winy i sumienia)

- Ignacy Krasicki, **Bajki** (motyw moralności i dydaktyki, motyw człowieka i jego wad, motyw sprawiedliwości i kary, motyw satyry społecznej, motyw prostoty i uniwersalności, motyw rozumu i rozważności)
- Adam Mickiewicz, **Dziady cz. II** (motyw życia i śmierci, motyw winy i kary, motyw odkupienia, motyw obrzędowości, motyw miłości i tęsknoty, motyw duchów, motyw pamięci, motyw cierpienia)
- Adam Mickiewicz, **Pan Tadeusz** (motyw ojczyzny i patriotyzmu, motyw historii i pamięci, motyw miłości, motyw sielanki i życia szlacheckiego, motyw konfliktu i pojednania, motyw tradycji, motyw przyrody, motyw przemijania, motyw honoru)
- Aleksander Fredro, **Zemsta** (motyw konfliktu i sporu, motyw zemsty i odwetu, motyw miłości i małżeństwa, motyw przebiegłości, motyw szlacheckiego obyczaju i honoru, motyw humoru i groteski)

WYŻSZA SZKOŁA
KSZTAŁCENIA
ZAWODOWEGO

www.studia-online.pl